



زنان افغان و نبض اقتصاد کوچک

نقش زنان افغان در اقتصاد کوچک
در سال ۲۰۲۵

گزارش تحقیقی با رویکرد رسانه‌ای

آژانس خبری رویداد

دلو ۱۴۰۴ هجری خورشیدی

۲	مقدمه.....
۲	زمینه و سابقه.....
۴	پرسش‌های کلیدی
۴	اهداف گزارش.....
۵	روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات.....
۵	تحلیل و یافته‌های گزارش
۱۰	نتیجه‌گیری
۱۱	پیشنهادات.....
۱۲	منابع، ماخذ و مراجع.....

در سال ۲۰۲۵ زنان افغان با وجود چالش‌ها و محدودیت‌ها، نقش چشم‌گیری در اقتصاد کوچک افغانستان ایفا کرده‌اند. براساس گفته‌های مسوولان، هزاران زن در بخش‌هایی چون خیاطی، صنایع دستی، تولیدات غذایی و فروش آنلاین سرگرم کار اند؛ به‌گونه‌ای که برای حدود ۵۰۰۰ زن به شکل مستقیم و برای بیش از ۱۰۰ هزار زن به شکل غیرمستقیم زمینه کار فراهم شده است. آمارها نشان می‌دهد که از میان زنانی که در کسب‌وکارهای کوچک مصروف بوده‌اند، بیش از ۵۰ تا ۶۰ درصد آنان توانسته‌اند فعالیت‌های اقتصادی خود را حفظ کنند و تنها در چند ماه گذشته بیش از ۱۰۰۰ زن در ولایات مختلف به این فعالیت‌ها روی آورده‌اند. همچنان حدود ۱۷ هزار زن در بخش‌های کشاورزی، صنایع دستی و تولیدات خانگی فعالیت دارند که ۴۳ درصد آنان در ۱۸ ولایت کشور متمرکز اند.

این تحقیق با رویکرد رسانه‌ای و بر اساس روش توصیفی - تحلیلی و با تحلیل داده‌ها به صورت کمی و کیفی انجام شده است. داده‌ها از طریق یک نظر سنجی آنلاین در سال ۲۰۲۵ جمع‌آوری شده که نزدیک به ۱۵۰ زن متشبه افغان از ۱۵ ولایت از جمله کابل، بدخشان، هرات، بامیان، بلخ، ننگرهار، لغمان، کنر، فراه، کاپیسا، خوست، بادغیس، میدان وردک، غور و جوزجان در آن مشارکت داشته‌اند. علاوه بر آن مصاحبه‌های میدانی، گزارش‌های رسانه‌ای، اظهارات مسوولان و نهادهای مرتبط با زنان و نمونه‌های عینی از کارآفرینی زنان نیز مورد استفاده قرار گرفته است.

زمینه و سابقه

اقتصاد کوچک و کارآفرینی زنان در افغانستان طی دو دهه‌ی گذشته به عنوان یکی از مهم‌ترین محورهای توسعه‌ی معیشتی و کاهش فقر مورد توجه نهادهای داخلی و بین‌المللی قرار داشته است. در سال‌های پیش از ۲۰۲۱، زنان افغان به‌گونه‌ی فزاینده در بخش‌های مختلفی فعالیت داشتند و این فعالیت‌ها نقش قابل ملاحظه‌ای در بهبود وضعیت اقتصادی خانواده‌ها و افزایش مشارکت اجتماعی زنان ایفا می‌کرد. پس از تحولات سیاسی در سال ۱۴۰۰ و محدود شدن فرصت‌های آموزشی و کاری رسمی برای زنان، الگوهای مشارکت اقتصادی آنان دچار تغییر اساسی شد.

گزارش‌های نهادهایی چون برنامه توسعه‌ای سازمان ملل متحد (UNDP) و بخش زنان سازمان ملل متحد (UN-Women) نشان می‌دهد که سهم زنان در بازار کار رسمی کاهش یافته، اما در مقابل، گرایش به کار و بارهای کوچک، فعالیت‌های خانگی و تجارت‌های آنلاین افزایش چشمگیری داشته است. این تغییر، اقتصاد کوچک را به یکی از معدود بسترهای باقی‌مانده برای حضور اقتصادی زنان تبدیل کرده است.

گزارش‌های نهادهایی چون برنامه توسعه‌ای سازمان ملل متحد (UNDP) و بخش زنان سازمان ملل متحد (UN-Women) نشان می‌دهد که سهم زنان در بازار کار رسمی کاهش یافته، اما در مقابل، گرایش به کار و بارهای کوچک، فعالیت‌های خانگی و تجارت‌های آنلاین افزایش چشمگیری داشته است. این تغییر، اقتصاد کوچک را به یکی از معدود بسترهای باقی‌مانده برای حضور اقتصادی زنان تبدیل کرده است.

گزارش‌های منتشرشده در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که زنان افغان، به‌ویژه در شرایط دشوار، از ظرفیت‌هایی چون مهارت‌های فردی، شبکه‌های اجتماعی غیررسمی و کار خانگی برای ایجاد درآمد استفاده کرده‌اند. تحقیق‌های پیشین تأکید می‌کند که این نوع فعالیت‌ها، هرچند اغلب با سرمایه‌ی اندک و در مقیاس کوچک آغاز می‌شود، اما در بسیاری موارد به ایجاد اشتغال برای سایر زنان و تقویت اقتصاد خانواده‌ها منجر شده است. در عین حال، ادبیات موجود به چالش‌های جدی پیش‌روی زنان کارآفرین نیز اشاره دارد؛ از جمله نبود سرمایه‌ی اولیه، دسترسی محدود به بازار، کمبود تجهیزات، مشکلات و فشارهای اجتماعی. با وجود این موانع، دیدگاه‌ها، نظریات، تجربیات، یافته‌ها و مطالعات متعدد حاکی از آن است که آموزش، تجربه کاری، حمایت نهادی و دسترسی به بازارهای آنلاین، از عوامل کلیدی در موفقیت و پایداری کار و بارهای کوچک زنان محسوب می‌شود. این گزارش تحقیقی با هدف بررسی نقش زنان در اقتصاد کوچک افغانستان، در سال ۲۰۲۵ تلاش می‌کند تا با تکیه بر داده‌های پرسشنامه‌ای، مصاحبه‌ها و گزارش‌های نهادهای معتبر، تصویری جامع و واقع‌بینانه از ابتکارات اقتصادی و نقش زنان در اقتصاد کوچک در افغانستان ارائه کند.

پرسش‌های کلیدی

خبرگزاری رویداد در این گزارش تحقیقی به دنبال پاسخ به پرسش‌های ذیل است:

- ۱ زنان افغان در سال ۲۰۲۵ بیشتر در کدام فعالیت‌های اقتصادی کوچک مشارکت داشته‌اند؟
- ۲ چه عواملی باعث شده تا زنان به اقتصاد کوچک رو بیاورند؟
- ۳ زنان مشغول در کسب و کارهای کوچک، منابع مالی اولیه خود را چگونه تأمین کرده‌اند؟
- ۴ خانواده، جامعه و نهادها چه نوع حمایتی از این زنان کرده‌اند؟
- ۵ این مشارکت اقتصادی زنان چه تأثیری بر استقلال مالی و اقتصاد خانواده آنان داشته است؟
- ۶ مهم‌ترین چالش‌های مشارک زنان در فعالیت‌های اقتصادی کوچک چه بوده و چگونه مدیریت شده‌اند؟

اهداف گزارش

- این گزارش با هدف بررسی وضعیت زنان افغان در اقتصاد کوچک در سال ۲۰۲۵ تهیه شده است. محورهای اصلی در این گزارش عبارت‌اند از:
- بررسی میزان مشارکت زنان افغان در اقتصاد کوچک در سال ۲۰۲۵ و ارائه تصویری روشن از حضور آنان در فعالیت‌های اقتصادی خرد.
 - شناسایی انواع فعالیت‌های اقتصادی زنان و میزان درآمد حاصل از این فعالیت‌ها.
 - تحلیل چالش‌ها و موانع پیش‌روی زنان کارآفرین.
 - ارزیابی نقش آموزش، مهارت و تکنالوژی در موفقیت اقتصادی زنان.
 - ارائه پیشنهادات عملی و کاربردی برای تقویت و توسعه اقتصاد کوچک زنان.

روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات

این گزارش تحقیقی بر اساس روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است. داده‌ها و اطلاعات این گزارش از طریق یک پرسشنامه آنلاین در سال ۲۰۲۵ گردآوری شده که نزدیک به ۱۵۰ زن متشبه افغان از ۱۵ ولایت کشور از جمله کابل، بدخشان، هرات، بامیان، بلخ، ننگرهار، لغمان، کنر، فراه، کاپیسا، خوست، بادغیس، میدان وردک، غور و جوزجان در آن مشارکت داشته‌اند. علاوه بر پرسشنامه، مصاحبه‌های میدانی، گزارش‌های رسانه‌ای، اظهارات مسوولان و نهادهای مرتبط با زنان و نمونه‌های عینی از کارآفرینی زنان نیز در تکمیل یافته‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

تحلیل داده‌ها به صورت کمی و کیفی انجام شده و محورهای اصلی شامل مشخصات جمعیت‌شناختی، نوع فعالیت اقتصادی، سطح درآمد، چالش‌ها، آموزش و مهارت، تغییرات اقتصادی و دیدگاه‌های آینده‌محور زنان بوده است.

تحلیل و یافته‌های گزارش

این بررسی با روایت‌هایی از زنان کارآفرین افغان تصویر روشنی از پویایی، تاب‌آوری و رشد اقتصاد کوچک در کشور ارائه می‌کند. نمونه‌ها نشان می‌دهد که با وجود محدودیت‌ها، ابتکارات فردی زنان و مدیریت هدفمند آنان توانسته است به ایجاد اشتغال، افزایش عاید و گسترش بازار منجر شود.

از میان این کارآفرینان، اسما شریفی، نخستین زنی که در افغانستان شرکت تولید آیسکریم را راه‌اندازی کرده است، می‌گوید که فعالیت اقتصادی‌اش طی چهار سال گذشته به گونه‌ی چشمگیر توسعه یافته است. او که کار خود را در سال ۱۴۰۰ هجری شمسی آغاز کرده، از رشد ۵۰ درصدی شرکتش سخن می‌گوید و تأکید می‌کند که عواید به دست آمده همواره دوباره در مسیر توسعه مصرف شده است.

اسما شریفی: «ما سال ۱۴۰۰ فعالیت خود را آغاز کرده‌ایم و در مدت ۴ سال که کار کردیم ۵۰ درصد رشد کرده‌ایم. عایدات را که به دست آوردیم، دوباره به رشد و توسعه‌ی شرکت ما مصرف کرده‌ایم. در یکسال گذشته ما کوشش کرده‌ایم و شبانه‌روزی کار کرده‌ایم، تا رشد کنیم و به موفقیت برسیم. و مشتریان زیادی به خود جذب کرده‌ایم. بالای کیفیت محصولات خود ما فکر کرده‌ایم. دلیل رشد ما در یک سال اخیر همین می‌باشد.»

یافته های خبرگزاری رویداد نشان می دهد که خیاطی، صنایع دستی و فروش آنلاین به عنوان رایج ترین حوزه ها برجسته شده اند؛ از میان آمار بدست آمده از پرسشنامه، ۴۱ درصد از زنان در ولایت های مختلف مشغول خیاطی، بیش از ۳۴ درصد مشغول صنایع دستی، ۱۹ درصد مشغول فروش آنلاین و ۶ درصد در بخش هایی چون نانوائی، رستوران داری، آموزش زبان و تولید مواد غذایی مشغول به کار هستند که نشان دهنده تنوع الگوهای معیشتی زنان در اقتصاد کوچک است.



یافته ها

سمیرا محمدی؛ زنی که با سرمایه ی ابتدایی تنها ۵ هزار افغانی وارد فعالیت اقتصادی شده است.

او ابتدا به پخت و فروش بولانی پرداخته و پس از موفقیت اولیه، با فروش طلای خود یک رستوران کوچک ویژه بانوان ایجاد کرده است.

سمیرا محمدی: «در آغاز ۵ هزار افغانی داشتم. با پختن بولانی شروع کردم، کارم نتیجه داد. طلایم را فروختم و یک رستوران کوچک مخصوص خانم ها افتتاح کردم. کارم وسعت یافت، حالا ۲۵ کارمند دارم. می خواهم در دیگر ولایت ها هم رستوران های مشابه بسازم.»

بررسی ها همچنان نشان داده که خانه و کارگاه های خصوصی، اصلی ترین محل فعالیت این زنان را تشکیل می دهد و سهم فعالیت های آنلاین نیز قابل توجه ارزیابی می شود.

آرزو، دختر ۲۰ ساله از بدخشان، نمونه ای از کارآفرینان خانگی است که در یک سال رشد چشمگیری در کاروبارش داشته است.

آرزو: «کارم را در خانه با پختن کلهپه های نمکی آغاز کردم. محصولات ما به زودی مورد استقبال مردم قرار گرفت و راه خود را به بازار باز کرد.»

در نمونه‌ای دیگر، کبرا احمدی، زنی از ولایت فراه، فعالیت‌های اقتصادی خود را در حوزه‌ی بازاریابی شبکه‌ای آنلاین آغاز کرده است.

کبرا احمدی: «کاروبارم در مقایسه با گذشته رشد چشمگیری داشته و امروز به مرحله‌ای رسیده است که می‌توانم فرصت‌های بیشتری برای جوانان فراهم کنم در ابتدا تنها با دو کارمند کار خود را شروع نمودم، اما اکنون شمار کارمندانم به ۲۴ نفر رسیده است.»

بر اساس یافته‌های این تحقیق؛ بیشتر زنان در قالب گروه‌های کوچک ۱ تا ۵ نفره کار می‌کنند، هرچند نمونه‌هایی از کارگاه‌های بزرگ‌تر با نیروی کار بیشتر نیز وجود دارد.

از نظر وضعیت درآمد، اگرچه بخشی از زنان درآمد کافی دارند، اما شمار قابل توجهی هنوز با درآمد ناکافی یا ناپایدار مواجه‌اند.

نبود سرمایه اولیه، کمبود تجهیزات و محدودیت دسترسی به بازار، مهم‌ترین چالش‌های گزارش‌شده در پرسشنامه و نیز در مصاحبه‌های میدانی از سوی این زنان است. در کنار این موانع، مشکلات اجتماعی و آموزشی نیز همچنان بر فعالیت‌های اقتصادی آنان سایه افکنده است. این زنان تاکید دارند که برای بهبود وضعیت کاری شان نیازمند، آموزش و مهارت‌های حرفه‌ای، دسترسی به قرضه‌های کوچک، ایجاد بازارهای محلی و آنلاین، حمایت اجتماعی و خانوادگی، استفاده از تکنالوژی برای بازاریابی، برگزاری نمایشگاه‌ها و کارگاه‌های مخصوص زنان، حمایت دولت و نهادهای بین‌المللی می‌باشند.

نجیبه عمری، مسوول کارگاه تولید لبنیات از ولایت کاپیسا می‌گوید: «مواد را در خانه ام کشت می‌کنم، در ابتدا وسایل و تجهیزات نداشتم اکنون هم به صورت معیاری نیست، سرمایه کافی برای رشد بیشتر فعالیت‌هایم ندارم از مسوولان و نهاد‌های بین‌المللی خواهان حمایت هستم.»
با این حال، کارشناسان اقتصادی، نقش زنان را در اقتصاد مهم دانسته و خواستار توجه ویژه به توانمندسازی اقتصادی زنان می‌باشند

محمد شاکر یعقوبی؛ کارشناس اقتصادی می‌گوید: «کار و بارهای کوچک زنان در سال ۲۰۲۵ نقش مهمی در اقتصاد خانواده‌ها داشته است. زن‌ها با صنایع دستی، خیاطی و بسته‌بندی مواد غذایی، چرخه مالی خانواده‌ها را تا حدی می‌چرخانند. با این‌که محدودیت‌هایی چون نبود بازار، سرمایه و حمایت قانونی وجود دارد، این کارها همچنان منبع درآمد مهمی برای زنان باقی مانده‌اند.»

اقتصاد کوچک در افغانستان، به‌ویژه با محوریت زنان، نه تنها ابزاری برای معیشت، بلکه بستری برای توانمندسازی، ایجاد اشتغال و تقویت همبستگی اجتماعی است.

یافته‌های خبرگزاری رویداد طی پرسشنامه آنلاین نشان می‌دهد که اکثریت زنان فعال در اقتصاد کوچک، از نظر سنی در سنین فعال اقتصادی قرار دارند. طوریکه؛ ۶۵ درصد در سنین ۲۱ تا ۳۰ سال و ۳۳ درصد در گروه ۳۱ تا ۴۰ سال، که بیانگر نیروی کاری جوان و توانمند است.

رده‌های سنی



از لحاظ تحصیلات نیز، ۴۸ درصد دارای تحصیلات عالی، ۳۷ درصد فارغ صنف دوازده و تنها ۱۵ درصد دارای تعلیمات پایین‌تر یا بدون تعلیمات رسمی هستند. این ارقام نشان می‌دهد که آموزش و تحصیلات نقش کلیدی در رشد انگیزه‌های کارآفرینی، خلاقیت و مدیریت اقتصادی زنان داشته و دارد.

تحصیلات



با این حال، فریبا نوری؛ رئیس اتاق تجارت و صنایع زنان افغانستان می‌گوید با محدود شدن فرصت‌های آموزشی و کاری برای زنان، بسیاری از آنان به سوی کار و بارهای کوچک روی آورده‌اند که در ماه‌های اخیر برای بیش از ۱۰۰۰ زن جواز کار از سوی این نهاد داده شده است.

فریبا نوری: «فعلاً نظر به شرایط دختران و زنانی که از درس باز مانده‌اند و کارهای دولتی خود را از دست دادند به کسب و کار کوچک رو آوردند، روز به روز تعدادشان رو به افزایش است. قابل ذکر است که تنها در هفته گذشته از مرکز ۴۵ زن از اتاق تجارت زنان عضویت و جوازکار در بخش صنایع دستی گرفتند و یک عده از آنان به تولید مواد غذایی رو آوردن و در مدت چند ماه گذشته بالاتر از ۱۰۰ زن از ولایات مختلف به کسب و کار و کوچک رو آوردند.»

به گفته او در حال حاضر از میان زنانی که در کسب و کارهای کوچک مصروف بوده‌اند، بیش از ۵۰ تا ۶۰ درصد آنان در سکتور صنایع دستی مانند خیاطی، سوزندوزی و قالین‌بافی به شکل عادی فعالیت دارند.

در عین حال، ممتاز یوسفزی؛ رئیس اتحادیه زنان زراعت پیشه افغانستان می گوید که در سال ۲۰۲۵ کار زنان در بخش زراعت کاهش یافته و میزان علاقمندی آنان به تولید صنایع دستی افزایش یافته است.

ممتاز یوسفزی: « به طور تخمینی ۱۷ هزار زن در بخش کشاورزی، تجارت های کوچک و تولیدات خانگی فعالیت دارند. پس از تحولات سیاسی، در آغاز سال ۲۰۲۱، از میان ۱۷ هزار زن؛ ۵۴ درصد زنان در بخش کشاورزی و مالداري فعالیت داشتند در سال جاری اکثریت این زنان به صنایع دستی رو آورده اند، در حال حاضر حدود ۴۳ درصد زنان در این بخش ها فعال اند که بیشترین این زنان در ۱۸ ولایت افغانستان متمرکز اند.»

در حالی که بخش زنان سازمان ملل متحد (UN-Women) در گزارش اخیر خود به بررسی تأثیرات محدودیت ها بر اشتغال زنان شاغل در افغانستان پرداخته و گفته است ۲۶ درصد کارکنان زن، مجبور به کار از خانه هستند که نشان دهنده کاهش مداوم حضور فیزیکی زنان در محیط کار است.

اما برنامه توسعه ای سازمان ملل متحد (UNDP) در ۱۰ دسامبر ۲۰۲۵ گزارش داد که این نهاد از بیش از ۸۹ هزار تجارت کوچک در سراسر افغانستان حمایت کرده است که ۹۱ درصد آن را زنان رهبری می کنند و توسط آن بیش از ۴۳۹ هزار شغل ایجاد شده است. این در حالیست که این نهاد در سال گذشته آمار را به ۸۰ هزار اعلام کرده بود؛ این ارقام، رشد قابل توجه مشارکت و نقش برجسته زنان در اقتصاد کوچک را نشان می دهد.

با این همه موارد، ذبیح الله مجاهد؛ سخنگوی امارت اسلامی از فراهم سازی سهولت ها در بخش های مختلف کاری برای زنان به ویژه کار و بار های کوچک از سوی امارت سخن می گوید: « برای ۵۰۰۰ زن به گونه ی مستقیم و برای بیش از یک صد هزار زن به گونه ی غیرمستقیم توسط اتاق تجارت زنان، زمینه کار فراهم شده است و نیز در دیگر بخش ها برای کار زنان سهولت هایی ایجاد شده است.»

نتیجه گیری

یافته های این گزارش تحقیقی توسط آژانس خبری رویداد نشان می دهد که اقتصاد کوچک زنان در افغانستان در سال ۲۰۲۵ با وجود محدودیت ها، به یکی از مهم ترین منابع معیشتی و پویاترین بخش های اقتصادی کشور تبدیل شده است. زنان افغان با ابتکار فردی، مدیریت هدفمند و استفاده از منابع محدود توانسته اند کار و بارهای کوچک اما اثرگذار ایجاد کنند و زمینه اشتغال و درآمد را برای خود و دیگران فراهم سازند.

تنوع فعالیت‌ها از خیاطی و صنایع دستی تا تولید مواد غذایی و فروش آنلاین، بیانگر ظرفیت بالای سازگاری و خلاقیت زنان در شرایط دشوار است. هرچند چالش‌هایی چون کمبود سرمایه، تجهیزات و دسترسی محدود به بازار همچنان پابرجاست، اما حمایت نهادهای داخلی و بین‌المللی نشان داده که با پشتیبانی هدفمند، اقتصاد کوچک زنان می‌تواند رشد یابد و نقش پررنگ‌تری در کاهش فقر و تقویت اقتصاد خانواده‌ها ایفا کند. در مجموع، اقتصاد کوچک زنان نه تنها راهی برای بقا، بلکه ابزاری مؤثر برای توانمندسازی اقتصادی، استقلال مالی و تقویت همبستگی اجتماعی در افغانستان است و توجه پایدار به این بخش می‌تواند به ثبات و توسعه اجتماعی-اقتصادی کشور کمک کند.

پیشنهادهای

بر اساس یافته‌های این گزارش، برای تقویت و توسعه اقتصاد کوچک زنان افغان در شرایط کنونی، اقدامات زیر از جانب نهادهای آموزشی، حمایتی، سازمان‌های بین‌المللی و نهادهای دولتی، می‌تواند مؤثر باشد:

گسترش آموزش‌های حرفه‌ای و مهارتی: فراهم‌سازی دوره‌های آموزشی در زمینه‌های کاربردی مانند خیاطی، صنایع دستی، بازاریابی و مدیریت کسب و کارهای خرد.

دسترسی به قرضه‌ها و سرمایه‌های کوچک: ایجاد صندوق‌های قرضه خرد و تسهیلات مالی ویژه زنان کارآفرین برای آغاز یا توسعه فعالیت‌های اقتصادی.

ایجاد بازارهای محلی و آنلاین: حمایت از زنان برای دسترسی به بازارهای محلی و استفاده از پلتفرم‌های آنلاین جهت فروش محصولات.

تقویت حمایت اجتماعی و خانوادگی: تشویق خانواده‌ها و جامعه به پشتیبانی از زنان کارآفرین و کاهش موانع فرهنگی.

استفاده از تکنالوژی در بازاریابی: آموزش زنان در زمینه بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی و ابزارهای دیجیتال برای معرفی و فروش محصولات.

برگزاری نمایشگاه‌ها و کارگاه‌های ویژه زنان: فراهم‌سازی فرصت‌های نمایش و فروش محصولات در نمایشگاه‌ها و کارگاه‌های آموزشی اختصاصی.

حمایت دولت و نهادهای بین‌المللی: جلب همکاری دولت و سازمان‌های بین‌المللی برای ایجاد سیاست‌ها و برنامه‌های حمایتی پایدار در زمینه اقتصاد کوچک زنان.

منابع، ماخذ و مراجع

- ۱ پرسشنامه آنلاین خبرگزاری رویداد (۲۰۲۵)
داده‌های گردآوری‌شده از ۱۵۰ پاسخ‌دهنده در ولایت‌های مختلف افغانستان درباره وضعیت زنان در اقتصاد کوچک.
- ۲ خبرگزاری رویداد (۲۰۲۵).
مصاحبه‌های میدانی با زنان کارآفرین در ولایت‌های مختلف افغانستان.
(اسناد منتشرنشده.)
- ۳ مصاحبه با کارشناسان اقتصادی (۲۰۲۵)
محمد شاکر یعقوبی، کارشناس اقتصادی.
- ۴ اتاق تجارت و صنایع زنان افغانستان (۲۰۲۵)
اظهارات فریبا نوری؛ رئیس اتاق تجارت و صنایع زنان افغانستان
آمار صدور جواز کار برای بیش از ۱۰۰۰ زن در ماه‌های اخیر.
- ۵ اتحادیه زنان زراعت‌پیشه افغانستان (۲۰۲۵)
مصاحبه با ممتاز یوسفزی، رئیس اتحادیه زنان زراعت‌پیشه افغانستان
آمار تطبیقی فعالیت زنان در بخش زراعت و صنایع دستی (۲۰۲۱-۲۰۲۵).
- ۶ سازمان ملل متحد - بخش زنان (UN Women)
گزارش تأثیر محدودیت‌ها بر اشتغال زنان در افغانستان، ۲۰۲۵.
- ۷ برنامه توسعه‌ای سازمان ملل متحد (UNDP)
گزارش رسمی ۱۰ دسامبر ۲۰۲۵ درباره حمایت از تجارت‌های کوچک در افغانستان
آمار حمایت از بیش از ۸۹ هزار کسب‌وکار کوچک با رهبری زنان.
- ۸ اظهارات رسمی امارت اسلامی افغانستان (۲۰۲۵)
اظهارات ذبیح‌الله مجاهد؛ سخنگوی امارت اسلامی در مورد فراهم‌سازی
سهولت‌های کاری برای زنان. آمار حمایت از بیش از پنج هزار زن متشبه.